

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.

Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte țări străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic
10 flieri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-

strația Nr. 817,

Telefon Nr. 29.

Apare în fiecare
Sâmbătă.

Inserate după învoială.

Manuscrise nu se
înapoiază.

Problema religiei.

De Dr. Nicolae Brînzeu.

II.

Cunoaștem mărturisirea moniștilor, religia, secta nouă, ideile care preocupă azi nu omenirea întreagă, nu lumea științifică pestetot; ci numai o mică fracție a ei, niște apostoli doritori de a se distinge prin faptul, că predică ceva nou. Cel puțin aceasta e impresia ce o fac acești apostoli asupra publicului inteligent.

Să stăm de vorbă în față cu ei.

Sfântul apostol Pavel la începutul cărții sale către Romani, zugrăvește o minunată icoană a paginismului vechiu, care întru toate se potrivește paginilor de azi. Moniștii zic că nu este, decât numai materie și evoluție, sau manifestarea aceleia. Dar de unde e materia? de unde e masa primitivă, energia? Dacă e adevărat principiul egalității, dacă $2 \times 2 = 4$, atunci nimic, ce nu a fost, nu a venit întru ființă de mâgan, dela sine. Nimic e egal cu nimic. Aici le stă mintea în loc moniștilor, aici nu mai pot da răspuns liniștitor, ci refug la fraze și la vorbe goale zicând, că ce nu cunoaștem încă azi, vom ști mine sau pomimîne. Prin sceașta ei, clatină credința omului în cele mai elementare principii logice, ale identității a contrazicerii.

Atunci să nu fii de o poveste tot ce auzi din științele naturale, fizică, chimie, ș. a.?

Ei bine, nici vorbă, este o cunoștință reală, sînt principii sănătoase ale minții omenestii. Ci după aceștia drept are sf. Pavel, cînd muștră cu asprime pe moniști (ce e drept, el vorbește despre închinătorii idolilor): „ce este cunoscut al lui Dumnezeu, arătat este într'înșii, deoarece Dumnezeu le-a făcut cunoscut lor. Căci cele nevăzute ale lui sînt zărite dela facerea lumii, pricepîndu-se cu mintea prin făpturi, adecă vecinica lui putere și măreție dumnezească, pentruca dinșii să fie fără cuvînt de apărare. Pentrucă deși cunoscuseră pe Dumnezeu, nu l-au mărit ca pe un Dumnezeu, nici nu i-au mulțumit, ci fură amăgiți în gândurile lor și întunecată fu neminișoasa lor inimă. Zicînd, că sînt înțelepți, fără minte s'au făcut“ (Rom. 1, 19-22).

Deci dela capul locului, e o rătăcire izbitoare monismul, adecă afirmația că numai un principiu al lumii ar exista: materia. Deci sînt greșite toate deducerile din acea privitoare la existența ființei supreme, spirituale, care e D-zeu.

Mai departe, cumcă viața organică ar fi o simplă evoluție a materiei anorganice, cumcă în om n'ar fi principiu spiritul, ci operațiile mentale ar fi pure manifestări ale creierilor: acestea asemenea sînt afirmații, cari ușor se zic, și predate cu elocvența unui avocat, cum e Ovreul Fényes, au efect asupra publicului, care nu le controlează; dar sînt foarte departe de a fi adevărate. Dimpotrivă: laicii, cari cu tot prețul și-ar breveta sistemul a lor „monisit“, se folosesc

de toate prilejurile pentru a interpreta ceva în favorul lor. O clasică mărturisire despre aceasta ne dă Quintus (Jartin), azi directorul ziarului francmason „Világ“ din Budapesta, scriind despre încercările lui Jaques Loeb privitor la partenogeneză (Az Ujság, 12. Decembre 1909.) „partenogeneză e cea mai interesantă problemă biologică a timpurilor noastre. Nu numai pe medici îi interesează. ci și pe noi, laicii. Cari în virvul degetelor înălțîndu-ne privim prin fereastra laboratoriiilor științelor naturale, să vedem cînd analizează odată savanții acel „ceva“ mare — mare, după care noi îndată să putem arunca asupra lumii considerația noastră nouă, mai nouă, cea mai nouă și unitară (monistă), pe care o ținem gata“...

Vedeți, că teoria monismului s'a născut înainte de rezultatele științelor!...

Și ca să vedeți, cum manipulează științele cinstiții moniști (aveți adecă cunoștință despre clișeele lui Hăckel...), reproduc din articolul de mai sus al lui Quintus. Relatînd niște experimente ale lui Loeb, prin cari a încercat să învie niște sperme pe cale chimică, spune: „spermele au început a se dezvolta, ba au prins până la o anumită dismembrare. Dup'aceia, ce-i drept (!), au murit, deci esența problemei e gata! Acum zice pe temeiul științelor, că partenogeneză e cu puțință și la celelalte ființe organice, numai trebuie să cunoaștem detaliurile înriuririi chimice“. — Adecă dintr'un singur fapt, anume că pe cale chimică a reușit a produce efecte fiziologice în spume, fără a produce

FOILETON.

O scenă din temniță.

De Alexandru Purgariu.

La sărbătorii împărătești se deschid porțile temniței și o mulțime de vizitatori vin pentru a-și vedea pe ai lor, aducîndu-le mîngăeri, îmbrăbări, vești de pe-acasă și — merinde.

În dimineața Rusaliilor coridorul temniței era plin de lume. Intu'un șir lung de o parte steteau întemnițații, ear la spatele lor pârca labii. Imbrățișări, sărutări, lacrimi, însfirșit povestiri de pe-acasă, „sănătate“ dela vecini și prietini, și ștaturi bune dela toți...

La capul șirului de vizitatori, ca cel dintâi care intrase, stetea un bătrîn miner cu fața suptă și barba nerasă. Imbrăcămîntea îi era negrită de praful cărbunilor. Cu ochii plini de lacrimi, cu sufletul chinuit, desfăcea un sac, scoțînd din el două pîni, un dărab de clisă, colaci, o sticlă de vin și cireșe coapte. A venit, sărmanul, să-și vază feciorul osîndit la 8 luni temniță grea, pentrucă lovise prea aspru pe un potrivnic al său, într'o sfadă pentru nimica. Plecase moșneagul încă de cu Sâmbătă d'acasă, cale de 5-6 poște, neavînd vreme nici să-și spele fața și să-și schimbe hainele, ci luînd ce-a aflat, a plecat la fecior, și dimineața Rusaliilor, cînd se crepa de ziua, stetea smerit înaintea temniței, așteptînd deschiderea ușilor.

Eată și pe copilul său... Un tînăr înalt și chipeș, svelt ca un brad de munte. Bătrînul îl

vede, îl podidesc lacrimile și par'că îmbrucîndu-l cu ochii îl imbrățișează cu dor, îl sărută, îi netezește părul... Tînărul stetea ca o statuie uitîndu-se lung la bietul său tată, căruia îi tremura sumanul pe el de plîns și de durere. Ar plînge și el, dar își mușcă buzele, oprindu-și plînsul ascuns sub un suris plin de blîndețe și de milă.

— Fii fecior, tată, nu plînge — îi zice — vezi că-s sănătos și vesel, și nu-mi merge rău nici aici, vor trece și cele 5 luni ce le mai am, și ia cu voea lui Dumnezeu earăși mă întorc la voi, căutați să fiți sănătoși și în pace. Ce mai face mama? Dar Lenuța?... Și cu minca cămeșii îi șterge bătrînului praful ud de lacrimi de pe umărul obrazilor.

Fața bătrînului se înseninează, zimbește între lacrimi și i-se dezlegă limba:

— Mamă-ta a slăbit de dorul tău, și n'am lăsat-o, cu tata, să vină. Lenuța ta... îi cuminte și te dorește mult, n'a putut să vină nici ea, căci mine îi pune pomană de șase săptămîni fetiței... Și îi curge vorba gîrlă bătrînului, vorbindu-i cite toate de-acasă, din vecini, dela tovarășii săi mineri, cum îl compătinesc domni d'acolo, apoi se întoarce către păzitorul temniței și îi povestește cit de bărbat e feciorul său, cit de bun de lucru și iubitor de oameni, și că ce nedreptate mare i-s'a făcut cînd l-au osîndit la temniță.

— Dar să știi, domnule — îi zice bătrînul — cînd îl vor slobozi de aici, am să vin după el, și dela ușa temniței până unde ne așteaptă trăsura cu muzica îl voi duce d'aici.

Șapoi întorcîndu-se către odorul său:

— Așa, cu taica, așa am să fac, să se mire lumea de bucuria mea.

— Gata! — anunță sergentul.

— Sănătate, Ioane, fii cuminte și ascultător...
Îl sărută și mîngăiat pleacă. Robul, lacrimînd acum și el, își strînge bucatele și, cu capul lăsat pe piept, trece prin coridor, condus de păzitor în celula sa.

Lăcrămioarele.

Trec anii ca niște visuri fericite. Odorul mamei crește mîndru și înțelept fără de seamăn. Se teme, sărmana, și cu privirea îl atinge! Îi e mai drag decît mîntuirea sufletului, mai drag decît frumusețile raiului. Pentru fericirea lui ar îndura veșnice chinuri!

Ursita neîndurată hotări a-i despărți. Ei trebuia să plece în lume. Bătrîna zise:

„Dragul mamei, în noaptea cînd era să te naști, ursitoarele mi-au șoptit la fereastră:

„Uit-te: luminița din stînga Luceafărului e steaua pruncului tău“. De-atunci, dimineața, înția mea privire e spre ea. Din inimă duioasă mă rog Atotputernicului s'o ție strălucitoare.

„Tu pleci în valurile lumii; poate maica n'o mai vedea ochii tăi blînzii, poate mina asta bătrînă n'o mai netezi fruntea-ți înțeleaptă și luminoasă, degetele mele aspre n'or răsira părul tău ca mătasa. Cine știe de-oî mai auzi glasu-ți vesel chemîndu-mă: „mamă!“ Cine știe, dacă risul tău răsunător mi-o mai bucura înveci auzul?”

Principal, viața, ziaristul nostru de-
lema dezvoltării vieții organice din
nică e rezolvi! Intocmai cum ar
a, că broasca o poți învia din
idcă dacă pui sare pe picioarele ei
belite, acelea se mișcă...

ai așteptați deci puțin, onorați co-
călători (commis voyageurs) ai știin-
de azi, nu ne năpădiți așa tare cu
1 dv., că încă nu e patentată! Nică
n prospecte de așa ceva.

Chestia e clară.

Privind lumea aceasta, privind finalita-
a legilor naturii, afli tot atâtea fapte, cari
au trebuit să aibă un Făcător. Pe baza științelor
naturale însă, de acesta nu te poți ocupa.
Constați simpluminte, că competența ta se
restringe la studiarea pozitivelor în natură,
lăsând concluziile, deducțiile competenței filo-
sofilor. Deci, ca omul științelor naturale,
nici nu dovedești, nici nu negi existența lui
Dumnezeu. Dacă însă cauți cauzele finale,
trebuie să recunoști, că existența ființei su-
preme, deși nu se poate dovedi cu minu-
țiositate matematică, existența ei e atât de
sigură, cât de sigur susține geometria, că
două paralele înveci nu se întâlnesc, sau
cum susține fizica legea gravitației (nici una
nu se poate dovedi). Dacă teismul (credința
în Dumnezeu) se numește credință, atunci
ateismul (necredința în Dumnezeu) cuatit
mai virtos trebuie numit credință, ori chiar
superstiție. Ateismul nu poate dovedi origi-
nea mecanică a lumii, neexistența lui Dum-
nezeu, ci o susține numai, o crede orbis (Cf.
Reinke, Naturwissenschaftliche Vorträge,
Heilbronn 1907—8. Fasc. II. 3).

Față de acestea savanții moniști, cum
e și Häckel, a cărui incompetență în cele fi-
zice a dovedit-o atât de plastic Chwolson,
făurește totfelul de comedii, povești fantas-
tice, pe cari le propun ca rezultate ale știin-
țelor. Exemple: Häckel zice, că și materia
are simțire (Empfindung), și peatra are suflet,
deci nu-i deosebire între ființe organice și anor-
ganice. Tocmai așa poți zice, că nu-i nicio
diferență între omul viu și mort. Genealogia
omului compusă de Häckel chiar atita credință
merită, câtă avea a eroilor lui Omer. Prin-
cipiul biogenetic, după Reinke, e curat joc cu

cuvintele (eine wissenschaftlich werthlose
Spielerei mit Worten). E o apucătură a mo-
niștilor, a se folosi de fraze bombastice, de
aglomerații de cuvinte străine, neînțelese de
public, care rămâne frapat de atita știință.
Exemplu: moleculele biogene, cari se spo-
resc prin polimersație (conform pastidule-
lor), sînt factorii unitari ai catalisei biologice
(Lebenswunder 21). Ați înțeles ceva, mă rog?

Incît pentru energetica lui Ostwald, care
tăgăduște și existența materiei numai energii
diferite (de volum, suprafață, mișcare, formă,
departare, chimie, ș. a.) susținînd, observăm,
că aceasta e o teorie foarte superficială.
Deja nici pentru explicarea fenomenelor fizice
nu e îndestulitoare, cum zic Mach și Hertz.
Și caloria e o energie, dar numai dacă dezvoltă
muncă. Dar caloria există și atunci, dacă nu
dezvoltă muncă, deci trebuie să exsiste în
altă materie. Incît pentru aplicarea fenomenelor
biologice, teoria aceasta dă faliment total.
Energia e numai măsura funcțiunilor men-
zurabile. Munca spirituală încă nimeni nu a
cîntărit-o cîtă kilograme face. A asămăna
ființele viețuitoare cu o candelă numai pentru
aceia, pentru că precum la aceasta oleul nou
suplînește materia arsă, totastfel la viețuitoare
se mistue protoplazma și o suplînește nutre-
mintul: e atita, cît a asămăna un cîine cu o peatră.
Pentru ce samănă cîinele cu peatra? Pentru că
amîndoi au greutate... (Reinke o. c. fasc. III).

Evoluția ființelor organice din cele an-
organice Reinke o ține, chiar din punct de
vedere energetic, de imposibilă! După regula
fundamentală II. a energetice, energia poate
scadea dela o intensitate mai mare la una
mai mică, ba la zero chiar, dar nu viceversa.
Cu alt cuvînt energia labilă poate deveni
stabilă, dar cea stabilă dela sine niciodată
nu va fi labilă. De exemplu peatra din vârful
dealului reprezintă energie labilă; rostogoli-
indu-se, energia-i tot scade, până va fi zero,
adeică stabilă, cînd ajunge în vale. Din vale
la deal însă peatra niciodată nu se va ros-
togoli însus.

Și în chimie sînt energii labile și sta-
bile. O compoziție, care dela sine nu se poate
desface, pe care nici oxigenul ori alte puteri
ale firii nu o pot strica, reprezintă energie
stabilă. Astfel e acidul carbonic (CO₂). Toate

compozițiile organice sînt însă labile. Ear
celula, din punct de vedere chimic, se com-
pune numai din compoziții labile: albumine,
idrate carbonice. Elementele acestor com-
puziții sînt C, O, H, N, S și desinestă-
tătoare și în compozițiile aflătoare în natură,
ca CO₂, H₂O, H₂SO₄, reprezintă energie
stabilă: nu se desfac dela sine, ci numai
prin o ființă organică (clorofil, ș. a.). Aceste
sisteme de energie stabilă dela sine niciodată
nu vor fi labile, nici acum (pentruaceia acum
nu e generație echivoacă), și nu au fost nici
la începutul lumii.

E ridicul a zice, că la începutul lumii,
„între alte împrejurări“, a fost cu puțință
generația echivoacă. Atunci a fost cu puțință
și aceia, că pe valurile mării jucau uriașele
stînci ca niște beșici pline de aer!... (Reinke,
v. c. fasc. V. pag. 28—54).

Eată dar, temeiul evangheliei nouă, a
religiei, pe care o predică Ostwald, care anul
trecut, prezidînd congresul mondial al mo-
niștilor în Hamburg, cu emfază a cutezat
să zică: prin aceasta încheie primul congres
al moniștilor și deschid cel dintîi veac al
monismului...“ (Finea va urma.)

Studii criminale.

Cu privire la sectele religioase.

Traducere liberă, după Aug. Loevenstimm de I. D.

V.

La 1897 s'a făcut în Rusia numărarea
populației. Spre nordul și ostul imperiului se
folosiau sectarii de toate mijloacele, spre a
detrage dela numărare, la ce îi ajutau de
minune casele lor. În cercul Teraspol al
guvernamentului Cherson s'a întîmplat o
dramă înfiorătoare. La țarmurile pitorese al
Dnistrului, într'o casă singuratică locuia o fa-
milie cu numele Covaleff, care aparținea
emigranților. Cînd se lăți vestea și în acest
ținut, că oficianții vor să înregistreze pe
fiecare locuitor, casnicii se revoltară. La sfatul
unei călugărițe emigrantă cu numele: Vitalia,
se deciseră toți membrii familiei, cum și
ceice se refugiaseră acolo, că se despartă mai
bine de viață decît să primiască stampilia
lui antichrist asupra lor. Și începu un șir
întreg de sinucideri.

La 23 Decembre 1897 trebui Fedor
Covaleff să sape sub casă o groapă. În această
groapă se coborîră șase oameni și groapa
o astupă. La 27 fură de nou îngropate de
vii alte șase persoane. La 13 Faur 1898
fură alte patru persoane îngropate de vii în
o groapă de nișip. Ei se culcară unii lîngă
alții și pecînd cadeau peste ei bolovanii,
dîșii cu buze tremurînde rostiau rugăciuni.
În fine la 27 Faur merse și ultima grupă la
perire.

Covaleff vănu cu ochii, cum mamă-sa,
tinera soție cu pruncii, și alte călugărițe, se
coborîră în podrumul de sub casă; el
singur s'ar fi coborît cu ei, dar îl constrîneră
a rămînea afară, spre a încheie intrarea
cu un zid tare. În acest mod rămase Covaleff
singur pe lume, după ce a dat morții tot ce
i-a fost mai scump: 25 de vieți s'au stîns,
și pentru ce? Pentru o nebulie.

Temerară e secta emigranților, dar și mai
rea e secta tăgăduitorilor (Vernainer) Gluchaja
Netovschina. Emigrantul încunjură orașele,
cari sînt infectate de antichrist și de slugile
lui. El se refugiază în păduri și deșerturi,
unde crede a afla mîntuire. Negantul însă
afirmă, că diavolul a stricat pe pămînt tot
ce e bun. Intotlocul dominează păcatul și ru-
șinea. Unica mîntuire e moartea. Un astfel

Plecî, dragul mamei, cu tine îmi pleacă bucuria,
îmi pleacă fericirea. Tu, podoaba vederei mele,
vei fi departe. Numai gîndul meu va sta în
fiecare clipă nedespărțit de tine până la cea din
urmă suflare. De tine mi-or șopti seninul cerului,
firul de earbă, murmurul valurilor și adierea
vîntului. Infîpt în minte vei sta tu cel mai de
preț odor al mamei! Pleacă-te, brad mîndru,
să-ți mai sărute maica obrăzii albi, trandafirii.
Mi-o mai fi dăruit vreodată acest har? Mare-i
durerea despărțirii; dar împotriva ursitei n'avem
putere! Departe ori aproape, mama îți poartă în
suflet icoana, și 'n vis ești tu a ceea ales între
aleși. Dorul meu să nu-ți îngreue inima. Dum-
nezeu a lăsat lacrimi neseceate, să ne răcoriască
jalea despărțirii. Mingăere mi-o fi steluța lu-
minoasă.

„Ear cînd pe veci va fi să 'nchid ochii
privind la ea, îmi va părea că te simț lîngă mine,
că mă privești duios și gura ta șoptește: „Eată
vin, mamă, să-ți dau sărutarea de pe urmă!“
Cum tu micuț, adormia zîmbind la sînul mamei,
așa voi ațipi eu de-apururi în lumina steluței tale“.

Zorii roșii aprind cerul. Luceafărul aruncă
raze sfioase spre stelele înveci drumețe. Codrii
răsună de cîntările paserilor măestre. Firul de
earbă strălucitor simț fiorul deșteptării! În
fața învierii, dorul după cei duși chinuie mai crud
inimile. Ochii mamei țintesc lacomi spre Soare-
răsare. Privește. Steluța din stînga, Luceafărul —
nu se mai vede.

Prin inimă îi trec săgeți înveninate; durerea

îi sfișie peptul, mintea i-se întunecă, pleoapele
i-s de foc, nu-i strop de lacrimă să le recoriască,
gura îi e arsă de otravă. Moartea, lacomă de
suflete, nu-i vine 'n ajutor! O chaemă, o roagă
mereu bătrîna pe Atotputernica lumei, surdă
cînd o strigî, neîndurată cu cei dornici de viață.

Asemenea clipelor se prăbușesc anii după
anii, steluța nu se mai iveau; pe veci e stînsă
lumina, ca și viața copilului mult iubit. Indurerată
cutreeră măicuța codri și crînguri, vîrsînd lacrimi
ferbinți. Jalea neagră și pustie îi aține calea:
durerea, stîncă uriașă, îi apasă peptul! Inzadar
luminează soarele, înflăoresc cîmpii și răsună pa-
durile de cîntări, toate sporesc suferința, sfișie
sufletul nemîngăiat. Numai în vis își vede maica
odorul, numai în vis îi sărută fruntea înțeleaptă,
ochii senini și cuminți! Un singur dor o mai
ține și buzele-i îngîmă:

„Tu Maică prea slăvită, tu, care-mi înțelegi
durerea, fă să mi-se odihniască oasele alături cu
ale odorului scump.

Pier anii, nepăsătorii se-afundă în neștiință.
Măicuța demult zace adînc sub glia de lut,
alături de copilul drag. Maica Domnului i-a îm-
plinit ruga, i-a binecuvîntat plînsul.

Lacrimile nenumărate s'au schimbat în gin-
gașe „lăcrămioare“, flori gingașe și dulci, picuri
de ceară albă, mirositoare! În fiecă primăvară
lucesc floricele gingașe printre foile verzi, amintind
lumei plînsul mamei, prinos al durerei înveci
nemîngăiate.

Albina.

Sofia Nădejde.

de pesimism produce apoi cele mai îngrozitoare efecte și demultorî putem auzi de faptele singeroase ale acestor sectari. Foarte lătită e între acești sectari moartea prin foame de bună voe. Încă și acum dă omul prin pădurile guvernamentului Perm și Wjtkă peste bărace de lemn în formă de sicriuri, întrebunțate de acești sectari, spre a se pune în ele pentru odihnă veșnică. În aceste bărace se află oameni muribunzi, cari cadavre, a căror slăbete dovedește că și-au ales moartea prin foame de bună voe, cu toate torturele ei, numai ca să ajungă după moarte în rai. Și mai temerare sînt unele episoade din trecutul acestor sectari. Un caz s'a întimplat în guvernamentul Saratoff lângă Volga. La 1802 economul Alexei Iuschin aduse pe toți cunoscuții săi, să se dea morții prin foc. 80 de inși crezură nebunilor lui, părăsiră comuna pentru a muri cu toții într'o groapă cu foc. Spre norocul lor, însă, auzi poliția care, ieșind la fața locului, îi surprinsă chiar în momentul cînd aștia focul pentru a-și excuta fapta lor nebună, dar cu mare greutate îi succese poliției a-și opri dela moarte. Unul dintre dînșii era în așa extaz încît își omorî pruncul strigînd: eu îl omor din voea lui Isus.

25 de ani trăiră țaranii în liniște, dar atunci earăși erumpse denou fanaticismul. Ca profet păși Iuschin cel tînăr, care prin vorbirele lui înflăcărare, instigă mai mare nenorocire decît tatăl său. 60 de persoane, între cari familii întregi se hotărîră a muri. Într'o zi anumită începu o adevărată bae de sînge. Oamenii umblau din casă în casă, omorîndu și reciproc muerile și copii; Iuschin singur facea serviciu de călău. Omorîtorii după ce își isprăviră misiunea, veniră la el, își puseră de bună voe capetele pe butuc și primiau voioși dela Iuschin lovitura de moarte. În acest mod își, perdură într'o singură zi 35 de oameni viața.

Convocare.

P. T. Domni membri ai „Reuniunii de cîntare și cîntări” din Ciclova-mont. sînt poștiți a lua parte la *adunarea generală ordinară* care se va ține în *Duminecă Florilor*, 18/31 Marte 1912 la 3 ore d. a. în localul Reuniunii, cu următoarele

OBIECTE:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general despre starea și activitatea Reuniunii în 1911.
3. Preliminarul pe 1912.
4. Alegerea biroului pe 1912 - 1914.
5. Propunerii.
6. Inchiderea adunării.

Ciclova-mont., la 9/22 Marte 1912.

Iacob Stoian
președinte.

Nicolae Călniceanu
secretar.

Invitare

la *Adunarea generală* a „Reuniunii de cîntări și muzică din Oravița” ce se va ține Sîmbătă la 30 Marte 1912, seara la 8 ore în localul reuniunii (școala de stat).

Ordinea de zi:

1. Deschiderea presidială.
2. Raportul secretarului.
3. Raportul casei.
4. Preliminarul.
5. Raportul revizorilor de socioți.
6. Restaurarea biroului.
7. Alegerea duor autenticatori ai protocolului adunării generale.
8. Propunerii.

Oravița-montană, 15 Marte 1912.

Iosif Haring
secretar.

Carol Funke
prezident.

ECONOMIE.

Concentrarea fondurilor de binefacere dela băncile noastre.

Chestiunea cea mai actuală în vederea preocupărilor noastre de interes obșteșc, este organizarea noastră economică, cu scopul de a ridica bunăstarea materială și morală a poporului nostru. Ziarele și revistele noastre au deschis coloane pentru tratarea chestiunilor economice. În public, la adunări, fie de orce natură, se face de regulă numai politică ori se spală rufăria națională fără să se suleveze chestia de o deosebită însemnătate: chestia organizării economice.

Au trecut festivitățile soc. „România Jună”, și desigur vor trece și cele ale soc. „Petru Maior” fără ca să se facă vre-o propunere din partea studenției, în meritul chestiunii organizării noastre național-economice. Dar nici cei mari, cari s'au ridicat din locurile lor, și au mers în centrele studentești, nu s'au gîndit cum ar putea schimba starea de azi, îndrumînd zece de tineri pe carieră economică, industriale, comerciale etc. Nu s'au gîndit se facă un pas binefăcător, care în scurt interval ne-ar pune pe calea progresului.

Răsfoind „Anuarul băncilor române” am rămas uimit de mărimea energiei materiale — urmată de cea morală, — divdată în altele părțile sub numirea de cvotă de binefacere, fond filantropic etc. Nici nu ne putem închipui, ce forță nesocotim, cînd înfrizem cu concentrarea fondurilor de binefacere. — Întrebarea se pune de sine: cum să capitalizăm aceste fonduri și în vederea cărui scop?

(„Revista Economică”)

R. S. Molin.

(Sfîrșitul va urma.)

CRONICA.

Duminiță s'a oficiat în biserica ort. rom. din localitate un parastas solemn pentru fericitul Alexandru Purgariu, care a lăsat un gol adînc nu numai în sinul familiei, ci și în societatea noastră românească. Din ce trece vremea, din ce tot mai mult se simte lipsa acestui altruist fără seamăn, săritor la toate nevoile obștei, care, sîrmanul, în toată viața sa a trăit pentru alții. Împlinîndu-se anul decînd moartea nemiloasă l-a răpit din mijlocul nostru, la parastas a cîntat și chorul, ear ceice l-au jubit, pe acest factor anonim al tuturor instituțiilor noastre culturale-naționale, au acompaniat cu evlavie „vecinica lui pomenire!” Ne închinăm și noi cești dela „Progresul” înaintea memoriei acestui brav Român, care dela înființarea foii și până la ultima sa răsufare, sînd neclintit la postul său de redactor responsabil, a luptat fără preget pentru prosperarea acestor frumose întreprinderi culturale, combătînd cu energie, sub pseudonimul său „Sandu Neculcea”, pe nepăsătorii și potrivnicii „Progresului”, cari dela început au demonstrat prin a nu-și împlini nici datoria sfîntă românească de a-l abona, necum să-l sprijiniască și înavea. Din toată vorba și slova lui dogaria iubirea de adevăr și dreptate, și mai presus de toate sentimentul human. Ca o ultimă amintire a bogăției sale sufletești în numărul de față publicăm sub linie „O scenă din temniță”, găsită printre hîrțile lui. Este ultima licărire posthumă a neuitatului prieten, a cărui memorie vom păstra-o cu sfințenie. În veci pomenirea lui!

La alegerile sinodale de Duminecă în mai multe părți s'au facut și abuzuri urite, urite detot. S'au găsit între ai noștri (?) și candidați cari, alergînd în ruptul capului după mandat, au luat-o razna, fără a se mai uita îndărăt la cei uimiți de atîta grandomanie. Parcă sinodul eparhial n'ar fi decît numai un titlu cu care să se astîmpere setea iubitorilor de mărire deșartă. După ce vom afla rezultatul scrutiniului de mine, vom scoate la vedere publică pe cei vinovați de nesocotirea sfatului maimarilor noștri, cari în ședința din Timișoara au fost stabiliți și publicați la vreme lista candidaților.

Deputatul dietal **Dr. E. Szivák**, presidentul camerei advocațiale din Budapesta, s'a sinucis, din cauza unor iregularități, din cari rezultă o pagubă de 3 milioane cor. pentru banca de amortizare (Törlesztési bank) din capitală, al cărei prezident era.

Din *Recița* ni-se scrie, că în urma unor neînțelegeri regretabile, vrednicul dirigent al corului d-nul **Iosif Velceanu**, s'a retras din fruntea Reuniunii, luîndu-și rămas bun dela foștii lui choriști, cu cari împreună izbutise a duce departe peste hotare renumele bravilor Recițeni, atînsi în sfîrșit și ei de boala certelor personale, care în adevăr ne face să ne temem, vorba cîntăreșilor astora: astăzi-mine cine știe... codru-i fi, o-i pustie...

Țăranul **Iancu Sava** din Iertof a vindut bisericii sale o casă în preț de 12.000 cor. numai cu 6000 coroane. A mai dăruit un pogon de pămînt în preț de 2400 cor și — în favorul parohului — o grădină de 300 stînjini cu vie și pomi roditori. Eată un om cuadevărât iubit de biserica sa strămoșească.

Primum știrea că dd. farm. **Max de Knoblauch** și negustorul-ferar **Rihard Seitz** din localitate au fost, abia acum, premiați pentru minunatele lor obiecte considerate printre cele dintîi ale expoziției din Lugoj.

† Azi dim. în zorii de zi a încetat din viață vestitul lăutar **Alexa Bircă**. Doarmă lin!

Fruntașul vieții noastre publice dl **Dr. Nicolae Oncu** retrăgîndu-se dela conducerea băncii „Victoria” din Arad, înlocul d-sale a fost ales director d-l **Sava Raicu**, cunoscut îndeobște de o capacitate financiară între Români.

Soția concetățeanului nostru **Stefan Guthy** a încetat subit din viață.

† **Melania Gojdu născ. Dumtsa**, văduva mecenatului Emanuil Gojdu, a încetat din viață Joi la Budapesta. Vecinica ei pomenire!

La înmormîntarea distinsului judecător **Kelemen**, care începîndu-și cariera aici în Oravița, a pus degetul la promovarea multor instituții d'aici, ne mirăm cum nu s'a găsit cine să-i verse o lacrimă la mormînt, nici dintre juriștii d'aici, nici dintre cei dela „Aranykór” și nici măcar dintre membrii Reuniunii de cîntări...

Tîrgul mare de primăvară se va ține aici în Oravița-română la 28 a. c.

Poșta Redacțiunii.

Satul-nou. Primit. Se va publica.
Dr. M. Budapesta. Epistolă urmează.

Mulțumită publică.

Zdrobiți de durerea pierderii iubitei noastre soții, mamă și mătușă

Maria Țieranu n. Calinescu,

nefiindu-ne omeneste posibil a mulțumi în particular tuturor prietenilor și cunoscuților, preoților și învățătorilor din îndepărtare, cari au petrecut la ultimul ei lăcaș pe scumpa noastră răposată și ne-au adresat cuvinte de mîngăere, le aducem pe calea aceasta sincere mulțumiri.

Oravița, 20. Marte 1910.

Familia I. E. Țieranu.

Mulțumită publică.

Tuturor prietenilor și cunoscuților cari din incidentul trecerii la cele eterne a scumpului nostru tată

Anastasiu Balanescu,

oficiant pensionar al Societ. căilor ferate austro-ungare ne-au adresat, cu graiul orî în scris, cuvinte de îmbărbătare, orhesrei montaniștilor din Anina, cum și tuturor participanților, la înmormîntarea scumpului nostru răposat, le aducem și pe calea aceasta adînc simțite mulțumiri.

Anina, 7 Marte 1912.

Urmașii întristați.

Editor-proprietar: Gheorghe Jianu.
Redactor-responsabil: Ilie Oravițanu.

Are leac boala de plumîni?

Eată o întrebare care preocupă pe toți cei chinuși de astmă, de tuberculoză de plumîni și de gîtlej, catar acut de plumîni, oftică, tusă rea, sau răgușeală necurmată și cari pînă acum nu si-au dat de leac. Ocare asemenea bolnav capătă dela noi **absolut gratis o carte cu icoane** scrisă de Dr. Guttman medicul sanatorului Finsen, asupra chestiunii: **E lecubilă boala de plumîni?** Și mai capătă pedeeasupra un pachet de probă cu teiuri dietetice excelente. Sute și mii de inși cari au folosit pînă acum aceste ceaiuri bune de leac, îl ridică pînă la cer, împreună cu medicii practici cari au ordinar aceste teiuri împotriva tuberculozei (oftice), astmă, catar de gîtlej și gîrgălod. Acestei trei nu e vr'un leac secret, se pregătește din plante Lieber fiind slobozite în comerț la ordin împărătesc. Prețul e atîtde ieftin încît și cei mai săraci și-l pot comanda. Și ca să-l poată folosi ocare bolnav fără niciun risc, pentru încercare ne-am hotărît a trimite gratuit un pachet de tei și franco cartea germană „E cu leac boala de pept.“

Adresa: **Puhlmann & Co. Berlin, 928 Müggelstrasse 25.**

10-4

AVIZ!

Avem onoare a aviza on. public din Oravița și jur, că
marele magazin de lemne

a lui

(BIBEL din Oravița-română lîngă gară)

a trecut prin cumpărare în proprietatea noastră

D. Draghici, S. Vițan și A. Bojincă

Ținem mare depozit în magazina centrală de lîngă gară și în filiala de lîngă biserica gr. or. rom. din Oravița-rom. cu prețuri solide de lemne de ars, scînduri, șindilă, cement de Beocsin, țiglă de acoperit și de zidit, cărbuni de lemn și toffelul de material pentru zidiri.

In speranță că ne vor sprijini toți Români, și întreg onoratul public, semnăm

Cu distincă stimă

D. Draghici, S. Vițan și A. Bojincă.

Firma

M. Atzinger & Comp.

din Oravița montană

vinde, din cauza desfacerii despozitului de gramfioane,

orce patefoane, eufoane, gramfioane cu o reducere de 20 la sută, ear plăcile cu cîte 2 cor.

Albert Jancsus

primind prăvalia lui

G. Ivaskovits din strada principală

„La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cirpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Oraviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

Recomand On. Public doritor de a edifica, cît și on. domni întreprinzători,

Fabrica mea de Țiglă din Ciclova-română

unde se capătă toffelul de țiglă de calitatea primă.

Comandele se pot face la adresa Iosif Traistă, proprietarul fabricei în Ciclova-montană.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care de-părtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pînă acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt picăturile americane. Prețul 1 cor.

Vînzare de petrol dela fabrică și făină dela Moara de foc a Societății Căilor ferate din localitate la
Ignafiu Feldmann
Oravița.

Farmacia „La vulturul negru“

(Apoteca bătrînă)

ORAVIȚA

Fondată la anul 1797.

Proprietatea Knoblauch din 1817.

Telefon Nr. 59.

Roma 1911.

Paris 1911, medalia de aur.

Spiritul Mentholos — Knoblauch

preparat al farmaciei „La vulturul negru“ din Oravița, prețul dela 40 fil. pînă la 2 cor.

Kremă de lilie americană à Cor. 1.-

Pudră de lilie americană, albă, roză și crème „ „ 1.20

Săpun de lilie americană „ „ 1.-

Pieatură pentru dinți „ „ 70.-

Picături chineze pentru dinți 1 Litru à 20 fil.

Esență de liqueur, rom, preparat Knoblauch, à 20-60 „

Bomboane pentru tusă à Cor. 1-1.50

Esență de mușchi izlandeze specialitate engleză pentru reumă à Cor. 1.-

Leac împotriva panglicei (limbricul mare).

Mare depozit de articole de gumă, pentru bărbați și femei, legături pentru soboriști dela fabrice de primul rang indigene și străine.

Ceiece nu s'ar găsi în depozit se căștigă prompt în 2-3 zile fără nicio cheltuială. Comandele dela 6 coroane însus se trimit gratuit.

Parfumerie și preparate cosmetice, cremă pentru obraz, săpunuri și alte specialități ale farmaciei se capătă la

„Apotecăria bătrînă“ a lui Max de Knoblauch în Oravița în ulița mare, peste drum de otelul „Coroana“.

Tipografia „Progresul societate pe acții” în Oravița.

Convocare.

P. T. Domnii acționari a tipografiei „PROGRESUL societate pe acții” sînt prin aceasta convocați la a

II-a adunare generală ordinară

care se va ține

Sîmbătă la 30 Marte 1912 st. n. la 10 ore a. m. în Casina rom. din Oravița-mont.

cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul anual al direcțiunii.
2. Raportul anual al inspecțiunii.
3. Stabilirea bilanțului, împărțirea profitului curat și votarea absolutului.
4. Eventuale propuneri.

Oravița, la 21 Marte 1912.

DIRECȚIUNEA.

ACTIVA

Contul Bilanț pro 1911.

PASIVA

Cassa	711	69	Capital	23781	92
Mașini	8206	91	Fond de rezervă	1012	—
Mobilier	1358	—	Fond de deteriorare	808	—
Litere	8760	24	Creditori	6128	19
Depuneri	7	15	Profit	1204	12
Materiale	4341	60			
Opuți	1587	—			
Debitori	7961	64			
	32934	23		32934	23

SPESE

Contul Perdere și Profit.

VENITE

Salare și lefuri	4396	57	Tipărituri	10847	25
Porto	—	40	Interese depuneri	—	10
Chirie	360	—			
Contribuțiune	680	—			
Spese și material folosit	4206	26			
Profit	1204	12			
	10847	35		10847	35

Oravița, 31 Decembre 1911.

DIRECȚIUNEA:

Pentru contabilitate:

G. Tulescu

Dr. I. Nedelcu
director-președinte.

Dr. P. Cornean

Dr. L. Cigărean

C. Pavlovič

A. Corcea

Subsemnatul comitet am confrontat bilanțul prezent cu registrele și le-am aflat în ordine și consonanță.

INSPECȚIUNEA:

Dr. L. Méhes
președinte.

I. Perian

Gh. Jian

P. Stoica

„PLUGARUL“ societate pe acții în Cacova.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului „PLUGARUL“ societate pe acții în Cacova sint prin aceasta convocați la a

X. adunare generală ordinară

care se va ține

Duminică la 31 Martie st. n. 1912 la 2 ore p. m. în localul institutului
cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale, raportul comisiunii verificatoare și constituirea biroului.
2. Raportul anual al direcțiunii și inspecțiunii
Cacova, la 20 Martie st. n. 1912.
3. Stabilirea bilanțului și dărea absolutului.
4. Alegerea direcțiunii și inspecțiunii.

Direcțiunea.

ACTIVA — VAGYON

Contul Bilanț 1911 — Mérleg-számla 1911.

PASIVA — TEHER

Cassa — Pénztár	22785	81	Capital — Alapítóke	200000	—
Cassa de păstrare poștală — Postatakarékpénztár	432	27	Fond de rezervă general — Által. tartalék alap 43186·12		
Escont: cambii pers. — Személyi váltók 231627·08			Fond de rezervă special — Különleges tartalék alap	3003·16	
cambii hipot. — Bekeb. váltók . 828788·12	560415	20	Fond de penziune — Nyugdij alap	2675·95	
Imprumuturi hipotecare — Kötelezvények	139575	75	Fond pentru amortizarea casei — Háztörlesztési alap	3000—	51865 23
Lombard — Lombard	310	—	Depunerii — Betétek	391235	—
Efecte — Értékpapírok	185153	84	Reescont — Visszleszámitolás	390353	80
Casa institutului — Intézeti ház . . . . . 79183·82			Hipotecă cedată — Engedményezett jelzálog kölcsönök	118797	—
Realități — Ingatlanok . . . . . 8985·12	88168	94	Sarcina intabulată pe casă — Bekebelezés a házra	56000	—
Diverse conturi debitoare — Különböző adós számlák	27563	—	Creditori în cont-curent — Folyószámla hitelezők	35141	53
Domeniul Surduc — Nagyszurduki bérgazdaság	124005	74	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	1369	27
Prăvălia institutului — Intézeti bolt	41436	65	Interese tranzitorice — Átmeneti kamatok	3367	89
Podrum — Pincze	7062	85	10% contribuție după interese depunerii — 10% Betét kamata	453	21
Societățile de asigurare — Biztosító társaságok	35470	83			
Interese de reescont anticipate — Előlegezett visszleszámitolt kamata	6250	58			
Mobilier — Berendezés	5609	50			
Perdere — Veszteség	4341	97			
	1248582	93		1248582	93

SPESE — KIADÁS

Contul Perdere și Profit — Veszteség- és nyereség-számla.

VENITE — JÖVEDELEM

Interese după depunerii — Betétkamata	9191	88	Profit transpus — Áthozott nyereség	1500	—
Interese după reescont — Visszleszámitolási kamata	37021	86	Interese — Kamatok	49930	20
Interese după hipoteca cedată — Engedményezett jelzálog kölcsönök utáni kamata	3501	12	Venite dela efecte — Értékpapír jövedelem	33	90
Dare erarială și comunală — Általános és községi adó	7794	80	Venite dela întreprinderii — Vállalatok utáni jövedelem	25466	45
Dare după interese depunerii — Betét kamata adó	913	93	Proviziuni — Jutalékok	12113	57
Salare — Fizetések	12481	—	Perdere — Veszteség	4341	97
Spese de birou — Irodai költségek	8114	—			
Descrieri în urma pagubelor de foc — Leírások tűzkár folytán	18417	46			
	93436	09		93436	09

Cacova, la 31 Decembre 1911. — Kákófalva, 1911. december hó 31.

Ioan Epure m. p.
director-executiv. — vezérigazgató.

Ioan Oprean m. p.
cavaler al Ord. Steaua României.
președintele institutului. — intézeti-elnök.

Tiberiu G. Neda m. p.
contabil. — könyvelő.

DIRECȚIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG:

Dr. Liviu Cigăreanu m. p.

Gheorghe Balica m. p.

Simeon Popa m. p.

Vasile Iorgovan m. p.

Sofron Gacica m. p.

Traian Lința m. p.

Aurel Popovici m. p.

Ion Almajan m. p.

Nicolae Vuc m. p.

Iova Cușiu m. p.

Ioan Miiovan m. p.

Ion Stoina m. p.

Subsemnatul comitet am conștient bilanțul prezent cu registrele și le-am aflat în ordine și consonanță. — Alulirott felügyelő-bizottság megvizsgáltuk jelen mérleget az intézet könyveivel és azokkal megegyezőknek találtuk.

Cacova, la 20 Martie 1912. — Kákófalva, 1912. március hó 20.

INȘPECȚIUNEA — A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:

Gheorghe Pența m. p.
președinte. — elnök.

Iuliu Birou m. p.

Ioan Toader m. p.

Juica Jivan m. p.

Ion Craia m. p.

Ion Perian m. p.
șefcontabil la Oraviciana, revizor-expert al „Solidarității”. —
Oraviciana r.-t. főkönyvelője, a „Solidaritaea” revizorja.

Tiparul Tipografiei „Progresul” societate pe acții, Oravița.